

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1940.

Andra kammaren.

Nr II.

Tisdagen den 13 februari.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 6 och den 7 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Riksdagsmannen Tor Wolgast, Bräkne-Hoby, som lider av influensa, är på grund av sin sjukdom oförmögen att inställa sig vid riksdagen tills vidare t. o. m. den 19 februari 1940 intygas.

Karlshamn den 12 februari 1940.

H. Edelsteen,
leg. läkare.

§ 3.

Herr statsrådet *Pehrsson-Bramstorp* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 45, angående lindring i villkoren för kraftleverans från Hjältorps ström i Fritsla socken av Älvsborgs län; och nr 46, angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet propositionen, nr 40, med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 43, med förslag till lag om skyldighet för ägare av anläggningar och byggnader att anordna skyddsrum m. m.; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 44, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 15 juni 1934 (nr 300) om sparbankernas säkerhetskassa.

§ 5.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 29—36, bevillningsutskottets betänkande nr 3, första lagutskottets utlåtanden nr 4—6, andra lagutskottets utlåtanden nr 1—3 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 4—6.

Andra kammarens protokoll 1940. Nr 11.

§ 6.

Föredrogs herr *Österströms* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena, angående den tyska sjökrigföringens metoder gentemot svensk sjöfart och svenska fartygsbesättningar.

Denna anhållan blev av kammaren bifallen.

§ 7.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser andra huvudtiteln;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser femte huvudtiteln;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser sjunde huvudtiteln;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser framställning om anslag till kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond för anordnande av skyddsrum m. m. vid fångvårdsanstalterna;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser framställning om anslag till kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond för anordnande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag på tilläggsstat II för statens järnvägar;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om kapitalinvesteringar i luftfartsfonden; och

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ändringsarbeten m. m. i rikets allmänna kartverks lokaler; samt

från jordbruksutskottet:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln gjorda framställningar.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Jonsson</i> i Skedsbygd	under 4 dagar fr. o. m. den 14 febr.,
» <i>Andersson</i> i Mölndal	» 5 » » 15 »
» <i>Hermansson</i> i Kvistljungby	» 6 » » 14 »
fru <i>Alvén</i>	» 5 » » 13 »

herr <i>Ericson</i> i Boxholm	under 5 dagar fr. o. m. den 15 febr.,
» <i>Wolgast</i> (sjuk)	» 7 » » 13 »
» <i>Engberg</i>	» 8 » » 13 » och
» <i>Norén</i>	» 4 » » 14 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.8 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Onsdagen den 14 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

I enlighet med kammarens därom den 7 innevarande februari fattade beslut företogs nu val av dels tjugufyra valmän för utseende av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare samt riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos vid valens slut hava blivit utsedda till

valmän:

herr förste vice talmannen *Jeppsson*,

» andre vice talmannen *Magnusson*,

» *Annér*,

» *Berg*,

» *Björling*,

» *Eriksson* i Stockholm,

» *Fast*,

fru *Gustafson*,

herr *Hallagård*,

» *Hammarlund*,

» *Hansson* i Rubbestad,

» *Hermansson* i Norrköping,

» *Höglund*,

» *Leffler*,

» *Lindberg* i Stockholm,

» *Lindberg* i Umeå,

» *Lindqvist*,

» *Lindskog*,

» *Magnusson* i Tumhult,

» *Nilsson* i Antnäs,

» *Olsson* i Mellerud,

» *Ryberg*,

» *Sjögren* och

fru *Östlund*,

var och en med 126 röster; samt till

suppleanter:

herr *Landgren*,
 » *Osberg*,
 » *Lindahl*,
 » *Karlsson* i Granebo,
 » *Gardell* och
 » *Holm*,

var och en med 100 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 2.

Justerades protokollsutdrag angående de i föregående paragraf omförmälda valen.

§ 3.

Herr statsrådet *Bagge* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 34, med förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster för budgetåret 1940/41;

nr 35, angående anslag ur kyrkofonden för budgetåret 1940/41 för biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband;

nr 36, angående anslag till brandalarmanläggning i nationalmuseet;

nr 37, angående överlåtelse på Strängnäs stad av Kungl. Maj:t och kronan tillkommande rätt till visst markområde i Strängnäs m. m.;

nr 48, angående anvisande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 av vissa ytterligare anslagsmedel; samt

nr 49, angående vissa åtgärder för förstärkning av flygvapnet.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Svar på fråga.

Ordet lämnades på begäran till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Günther**, som anförde: Herr talman! Herr De Geer har till mig riktat frågan om jag icke anser det lämpligt, att den pågående informationsverksamheten över svensk radio på främmande språk i nuvarande läge kompletteras med utsändningar på ryska och eventuellt även på italienska språket.

I anledning härav vill jag erinra om att de radioutsändningar på främmande språk, som hittills förekommit, närmast äro att hänföra till nyhetsförmedlingens område. I viss utsträckning ha även tidningsuttalanden i aktuella frågor återgivits. Värdet av utsändningarna beror naturligtvis främst på möjligheten att på intresserade håll i utlandet avlyssna våra stationer. Enligt vad Radiotjänst upplyser, skulle de svenska stationerna vara hörbara i Italien, och man överväger därför nu att börja med utsändningar på italienska språket.

I fråga om utsändningar på ryska ligger saken annorlunda till, då det är tvivelaktigt om några möjligheter föreligga för den enskilde i Ryssland att avlyssna svenska stationer.

Härpå yttrade

Herr **Österström**: Herr talman! Då herr De Geer av sjukdom är förhindrad att närvara i kammaren i dag, ber jag såsom hans vän och partikamrat att i hans nödtvungna frånvaro få kvittera mottagandet av herr utrikesminis-

Svar på fråga. (Forts.)

terns svar. Jag skall naturligtvis icke i annan mån ingå på saken, än att jag beträffande de eventuella utsändningarna på italienska språket konstaterar, att frågeställaren borde vara helt nöjd med svaret.

Med anledning av den skepsis, som yppade sig i herr utrikesministerns svar med hänsyn till eventuella utsändningar på ryska språket, konstaterar jag, att frågeställaren har den uppfattningen på grund av uttalanden av finska myndigheter, vilka lära ha uttröt detta vid förhör företagna med ryska fångar, att avlyssnande verkligen sker i Ryssland åtminstone av finska stationer.

Överläggningen förklarades härmed avslutad.

§ 5.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet **Sköld**, som anförde: Herr talman! Herr Jacobson har till mig riktat den frågan, huruvida jag vore villig att med det snaraste förordna om hempermittering av erforderligt antal mobiliserade skogsarbetare för att undanröja föreliggande brist på vana skogsarbetare inom vissa Norrlandssocknar. *Svar på fråga.*

I anledning härav vill jag meddela, att framställningar i det syfte frågan avser inkommit till Kungl. Maj:t från statens vednämnd, från länsstyrelsen i Norrbottens län och från vissa privata sammanslutningar. På grund därav ha efter inhämtande av vederbörande militära myndigheters mening bestämmelser nyligen utfärdats i kommandoväg av innehåll, att överbefälhavaren be myndigats att på ansökan tillsviðare hemförlova värnpliktiga skogsarbetare på fastlandet. För att kunna kontrollera att dessa hemförlovningar verkligen komma det angivna syftet till godo har bestämts, att behovet av den värnpliktiges arbetskraft för skogsarbete skall genom intyg styrkas samt att jämväl i övrigt viss kontroll skall utövas. Ytterligare erforderliga bestämmelser beträffande hemförloving för skogsarbete meddelas av överbefälhavaren.

Slutligen må omnämnas, att beträffande Gotland redan tidigare bestämmelser utfärdats av innehåll, att tjänstledighet kan beviljas värnpliktiga i den mån det provas oundgängligen erforderligt för deras användning i civil verksamhet till undvikande av mera allmänt kännbara rubbningar inom Gotlands fredliga liv.

Härefter yttrade

Herr **Jacobson**: Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framföra mitt tack för svaret, vilket till fullo tillfredsställer mig.

Härmed förklarades överläggningen avslutad.

§ 6.

Ordet erhöles nu av chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wig-** *Svar på fråga.*
forss, som yttrade: Herr talman! Herr Hagberg i Malmö har frågat, om jag vore i tillfälle att ge kammaren några upplysningar rörande utfallet hittills av höjningen i sprit- och vinbeskattningen. Svaret är, att tillgängliga uppgifter ge stöd för antagandet att nedgången i konsumtionen av spritdrycker skall stanna vid omkring 25 procent. För vinernas del är nedgången mycket kraftigare. I den mån den beror på höjd beskattning kan den dock antagas komma att gå något tillbaka. Sammanlagt kommer rusdrycksbeskattningen innevarande budgetår under dessa förhållanden sannolikt att ge ungefär det belopp som beräknats i riksstat och tilläggsstat.

Svar på fråga. (Forts.)

Vidare anförde:

Herr **Hagberg** i Malmö: Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet för svaret. Jag kan tyvärr icke finna, att det innehåller de detaljer, som möjligen hade varit på sin plats, när det gäller att bedöma detta spörsmål.

Svaret är ju hållet i tämligen allmänna ordalag och går ut på att tillgängliga uppgifter »ge stöd för antagandet» att de uppställda kalkylerna skola komma att hålla. Om detta blir fallet eller ej, vet man ju dock för ögonblicket icke. Jag tror att synnerlig anledning föreligger till farhågor för att kalkylerna icke skola hålla. Under de senaste månaderna ha ju kunnat inhämtas en del erfarenheter rörande utfallet från vissa enskilda men betydande systembolag. Jag har här en del siffror från några sådana mycket betydande systembolag i Skåne, som visa, att omsättningsminskningen för spritdrycker där alltså håller sig mellan 30 och 40 procent. För vin är omsättningsminskningen omkring 65 procent. Vid systembolaget i Malmö såldes sålunda — för att taga ett exempel — i januari 102,043 liter spritdrycker mot 146,605 liter samma månad i fjol. Minskningen utgör 30 procent. Av vin såldes endast 7,243 liter, medan fjolårets januari-siffra var 18,602 liter, vadan nedgången utgör icke mindre än 61 procent, o. s. v.

När vi vid urtima riksdagen behandlade dessa ting, uttrycktes ju på många håll en rätt stark skepsis beträffande hur det skulle komma att gå med denna väsentliga skatteökning. I dag äro vi väl alla glada över att vi den gången åtminstone icke togo den kungl. propositionen. Ty så mycket kan man väl i alla fall säga mot bakgrunden av det material, som nu föreligger, att, om man då hade gått på Kungl. Maj:ts linje, hade utfallet blivit betydligt sämre än när vi togo det förslag, som första särskilda utskottet kom med. För min del har jag nu funnit stadga för den uppfattningen, som jag då hyste, nämligen att det varit klokare att gå på den ifrågasatta 2-kronorslinjen. Sannolikheten talar för att man då hade vunnit ett bättre resultat än det föreliggande.

Nu har ju i vanlig ordning till riksdagen avlämnats en proposition, i vilken man föreslår en förlängning av spritbeskattningen för nästa budgetår. Denna proposition är ganska anmärkningsvärd, herr talman, såtillvida nämligen att den icke innehåller en enda siffra om hur skatten har verkat under de tre månader den varit i kraft. Några som helst erfarenheter för bevillningsutskottet att på basis av denna proposition bilda sig någon uppfattning i frågan föreligger enligt mitt förmenande icke, och därför föreställer jag mig, att bevillningsutskottet kommer att lägga denna proposition på is ett par månader och vänta och se, tills man erhåller ett mera fylligt material och med ledning av detta kan ta ståndpunkt till frågan. Omöjligt är ju icke att bevillningsutskottet kan finna sig föranlåtet att justera denna proposition på samma sätt som första särskilda utskottet vid urtima riksdagen ansåg sig böra justera den då föreliggande spritpropositionen. Hur man här skall kunna gå till väga är i dag omöjligt att säga, men jag kan icke underlåta att erinra om att man vid urtima riksdagen helt visst gjorde en oriktig avvägning inom konsumtionsbeskattningen, då det gäller tobaken å ena sidan och spriten å den andra. Tobaksbeskattningen höjdes icke mer än ungefärligen 10 procent, under det att spritbeskattningen i vad den avser renat brännvin ökades med omkring 60 procent. Det hade enligt min mening varit mera välbetänkt, om man lagt mera på tobaken och mindre på spriten. Jag tror, att det samlade skatteutfallet ur statens synpunkt då blivit mera gynnsamt.

Svar på fråga. (Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Vad den sista frågan, som herr Hagberg berörde, beträffar, så hör den ju icke direkt till denna diskussion, men för den händelse herr Hagberg finner, att skatteförhöjningen på tobaken varit för låg, torde nog hans önskan i fortsättningen komma att tillfredsställas.

Vad utfallet av den förhöjda spritbeskattningen beträffar så bör herr Hagberg ha förstått, att mitt korta svar icke byggde på några uttalanden eller några strödda notiser i tidningarna rörande utfallet eller ens på en sådan begränsad samling av material, som herr Hagberg här presterade, utan att den byggde på siffror från Vin- och spritcentralen och kontrollstyrelsen. Båda dessa organ komma till den slutsatsen, att utfallet av spritbeskattningen med all sannolikhet kommer att hålla sig vid det beräknade beloppet. Hade herr Hagberg kunnat vänta en vecka med svaret på denna fråga, hade det varit möjligt att få de definitiva siffrorna för januari från kontrollstyrelsen. Detta har nu icke varit möjligt, utan rörande januari har jag endast de siffror, som spritcentralen levererat. Det visar sig nu, att dess leverans av brännvin under januari 1940 i förhållande till januari 1939 rör sig vid 79.5 procent, alltså endast en sänkning av 20 procent i förhållande till tidigare. Sänkningen av konsumtionen är visserligen starkare i fråga om de utländska spritvarorna, men alla dessa siffror göra det sannolikt, att beräkningarna hålla. Mer kan man i detta fall inte säga, förrän vi kommit fram till sista månaden, alltså juni månad. Kontrollstyrelsen har gjort motsvarande beräkning, fastän man ännu inte har siffrorna för januari. Inte heller denna beräkning tyder på att kalkylerna i propositionen skulle behöva justeras annat än så till vida att man förmodligen kommer att få in några miljoner kronor mera i spritskatt än som beräknats. Då vinskatten i stället kommer att ge väsentligt mycket mindre än som har beräknats — kanske låt mig säga 4 miljoner i stället för beräknade 6 miljoner kronor detta budgetår — innebär det, att det finns starka skäl för den slutsats till vilken kontrollstyrelsen också kommer, att under innevarande budgetår kommer beskattningen att ge sammanlagt ungefär det resultat, som beräknats i tilläggsstaten och riksstaten.

Herr **Hagberg** i Malmö: Herr talman! I detta sammanhang kan man givetvis inte röra sig med annat än sannolikhetsberäkningar, men jag tror, att fog finnes för den uppfattningen, att konsumtionen av s. k. rusdrycker kommer att minskas under de tider, som ligga framför oss. Det talas så mycket om standardsänkning i dessa tider, och det ligger väl något under detta. Jag vill också erinra om att den väsentligt höjda direkta beskattningen — jag tänker på värnskatten — måste inverka på ett eller annat sätt. Vidare spelar denna mycket betydande insamlingsverksamhet, som till förmån för skilda syften pågår i hela landet, en betydande roll, när det gäller dessa ting. Jag har ju den meningen, att det kommer att bli mycket svårt att få in de beräknade inkomsterna av spritbeskattningen.

Jag tillät mig även röra vid tobaksbeskattningen. Jag är inte alls rädd för en höjd beskattning på detta område, och jag tror, att där kan man vinna väsentligt mera än nu i skatter. Jag skulle inte alls bli ledsen för en proposition från statsrådet i det hänseendet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7.

Ordet erhöles av chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**, *Svar på fråga*, som anförde: Herr talman! Ledamoten av denna kammare herr Litbänder har

Svar på fråga. (Forts.)

till mig framställt frågorna, huruvida jag ämnade till årets riksdag framlägga en beräkning av den s. k. automatiska utgiftsökningen, om jag ämnade tillse att sådana beräkningar framdeles lämnades i statsverkspropositionerna samt om jag ämnade tillse, att vid avlämnandet av propositioner om åtgärder, som föranleda automatiskt växande utgifter, i propositionerna meddelades uppskattningar av utgiftsökningen.

Anledningen till att någon beräkning av den automatiska utgiftsökningen icke framlagts i årets statsverksproposition är dubbel. Dels har vid uppgörandet av statsregleringsförslaget besparingsskäl föranlett, att förändringar ifrågasatts i tidigare beslut, varigenom avgränsningen av det redan under normala förhållanden rätt obestämda begreppet »automatisk utgiftsökning» förskjutits; följdén härav är, att en beräkning av denna utgiftsökning bleve så osäker, att den icke vore av tillräckligt värde för att offentliggöras. Dels visar en överslagsvis gjord uppskattning, att den automatiska nettoförändring av utgiftsumman på driftbudgeten, varmed man har att räkna i nuvarande läge, blivit av mycket underordnad betydelse.

Av vad jag anfört framgår, att jag icke finner skäl föreligga att föranstalta om en beräkning av den automatiska utgiftsökningen avsedd att framläggas för årets riksdag. Beräkningarna böra dock återupptagas om och när de nyss angivna skälen för deras inställande bortfallit.

Med avseende å propositioner med förslag om åtgärder, som ge anledning till en automatisk utgiftsökning, delar jag uppfattningen att det är angeläget att de kostnadsberäkningar, som äro möjliga, framläggas.

Härpå yttrade

Herr Lithander: Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, och jag skall redan nu be att få tacka för att statsrådet på den tredje frågan svarat ja. Beträffande de skäl, som ha föranlett herr statsrådet att inte till innevarande års riksdag framlägga någon beräkning över automatiskt växande utgifter, måste jag säga, att jag icke finner dem tillräckliga. Dessutom kvarstår ju frågan, varför inte förra året i likhet med vad som skett under tre tidigare år någon sådan beräkning framlagts. Om det förhåller sig så, att statsrådet har för avsikt att till riksdagen inkomma med förslag, som begränsa de automatiskt växande utgifterna, är det ju en sak för sig, som är beroende av huruvida riksdagen går med på en sådan inskränkning eller inte. Vad som under alla förhållanden för riksdagen måste vara av mycket stort intresse är att få veta vad statsrådet beräknar de automatiska utgiftsstegringarna till under oförändrande förhållanden, alltså om man inte gör inskränkningar i vad man en gång har beslutat.

Vi få nämligen inte glömma, att dessa automatiskt växande utgifter ha aldrig blivit i riksdagen siffermässigt diskuterade. När en kungl. proposition blivit framlagd, har det sagts, att så och så stor utgiftsökning blir det första året, och sedan blir där en viss påföljd med anledning av den lagbestämelse som beslutas, men riksdagen har aldrig fått veta, hur stor utgiftsökningen blir i fortsättningen. När det då har visat sig, såsom skedde sista gången vi fingo uppgifter om automatiska utgiftsökningar, att under det första året, det närmast liggande budgetåret, uppstod en ökning av inte diskuterade siffror, som belöpte sig på cirka 50 miljoner kronor, andra året en ytterligare ökning på 14 miljoner kronor och det därpå följande året, nämligen budgetåret 1940/41, en än ytterligare ökning av 34 miljoner kronor, alltså sammanlagt det tredje året en ökning på över 100 miljoner kronor, måste man medge, att det i alla fall kan röra sig om siffror av en betydande storleksordning. Det får då inte vara någon privatsak inom finansdepartementet,

Svar på fråga. (Forts.)

huruvida statsrådet har kännedom om detta förhållande eller inte, vilket man möjligen skulle kunna tro, att statsrådet menar, när han nämner, att det följes med uppmärksamhet.

Riksdagens ledamöter såsom ombud för skattebetalarna i riket ha nämligen ett alldeles ofantligt stort intresse av att få veta dessa siffror regelbundet och inte, som herr statsrådet säger, endast för så vitt sådana förhållanden inträda, att man vet dem exakt. Jag vill alldeles särskilt stryka under, att det inte kan göras beroende av vad herr finansministern olika år anser i detta fall vara riktigt eller inte, utan det förefaller mig vara tydligt, att det måste vara en verklig arbetsuppgift för herr statsrådet att årligen delge riksdagen detta. Det gläder mig, att herr statsrådet är ense med både frågeställaren och även statsutskottet, som strök under det i fjol, och säkerligen även med hela svenska riksdagen, att i nya propositioner med förslag om åtgärder, som kunna föranleda automatiska utgiftsökningar, de kostnadsberäkningar, som äro möjliga, böra framläggas. Det finns emellertid ett alldeles särskilt skäl härför, som jag vill understryka, nämligen det att när skatteunderlaget minskas, vilket det obönhörligen kommer att göra, komma dessa automatiska utgiftsökningar att drabba skattebetalarna i riket mycket hårdare än nu och för mången medföra en kännbar ökning av skattetrycket. Vi stå inför ökade utgifter, vi ha ökade utgifter. Här spela sannerligen 100 miljoner kronor den rollen, att jag vill uppriktigt hemställa till herr statsrådet att frågå sin tvekan till kommande år och låta riksdagen i statsverkspropositionen få veta siffrorna, gärna med den underrättelsen, att herr statsrådet vill komma med lättnader. Så länge de inte äro bestämda, bör dock riksdagen veta, vad den har att räkna med. Jag ber emellertid att få tacka herr statsrådet för svaret och, som sagt, särskilt för svaret på tredje frågan.

Härmed förklarades överläggningen avslutad.

§ 8.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**, som yttrade: Herr talman! Ledamoten av denna kammare, herr Karlsson i Munkedal, har till mig framställt frågor, huruvida jag har för avsikt att inom den allra närmaste framtiden vidtaga åtgärder för att isbrytarfartyg på statens bekostnad skola i görligaste mån göra det möjligt för fiskare på västkusten samt vid andra delar av rikets kuster, där under denna tid mera omfattande fiske bedrivs, att utöva sitt för folkförsörjningen så viktiga yrke, samt, därest isbrytarhjälp i antytt syfte icke på ett effektivt sätt kan genomföras, vidtaga åtgärder för att bereda nödställda fiskare hjälp, särskilt genom att åstadkomma en snabbare handläggning än hittills skett av frågor om understöd i enlighet med Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 juni 1934 angående anslag av statsmedel för beredande av tillfälligt understöd åt fiskare.

Jag vill då först erinra därom att isbrytning vid olika tillfällen ägt rum för att hjälpa fiskare ut till öppet vatten. För närvarande torde isförhållandena vara sådana även å öppna havet, att även med isbrytarhjälp fiske icke kan bedrivas i nämnvärd utsträckning. Så snart isblockaden lättar, komma åtgärder att vidtagas för att i den utsträckning det är möjligt med isbrytarhjälp för fiskarena underlätta yrkets utövande.

Vad angår frågan om hjälp åt nödställda fiskare är jag beredd att vidtaga åtgärder för att ärendena skola få en snabbare behandling. För att i möjligaste mån påskynda den förberedande undersökningen är det bland annat min avsikt att låta utarbета tryckta formulär, varå vederbörande kommun redan vid

Svar på fråga. (Forts.)
ansökningen kan ifylla de uppgifter, som äro nödvändiga för ett rätt bedömande av understödsfrågorna.

Vidare anförde

Herr **Karlsson** i Munkedal: Herr talman! Till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ber jag att få framföra mitt tack för det snabba svaret, och jag ber alldeles särskilt att få tacka för svarets innehåll. Det är inte nödvändigt att vid detta tillfälle säga annat, än att man önskar, att de åtgärder, som herr statsrådet ifrågasätter skola vidtagas, måtte leda till åsyftat resultat.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 9.

*Svar på
interpellation.*

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **Andersson**, som nu på begäran erhöi ordet, anförde: Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har dess ledamot herr Lövgren till mig riktat en interpellation, vari han framhållit, att postverket sedan någon tid tillbaka indragit den postkupé, som brukat åtfölja snälltåget kl. 14.15 till övre Norrland, varigenom större delen av posten söderifrån till övre Norrland i själva verket bleve försenad ett helt dygn.

Med anledning härav har herr Lövgren framställt följande frågor:

Anser icke herr statsrådet en dylik försening av posten till dessa avlägsna bygder högst betänklig?

Och i så fall: Vill herr statsrådet medverka till att denna postlägenhet åter träder i funktion?

Den omedelbara anledningen till indragning av den nämnda postkupéförbindelsen var den förändrade tågtdatabell, som av militära skäl tillämpades å sträckan Änge—Boden från och med den 8 december i fjol till och med den 17 januari i år. Å denna sträcka framfördes nämligen under nyssnämnda tid icke tågen 93 och 94, vilka avgå från Boden respektive Stockholm klockan 19.49 respektive 14.15. Fram till årsskiftet medföljde dock postkupé i båda de nämnda tågen å sträckan Stockholm—Änge, ehuru härmed för övre Norrlands del ingen fördel vanns, då tågen indragits norr om Änge. Från och med den 1 januari indrogos emellertid postkupéerna i de nämnda tågen. Samtidigt indrogs anslutningskupén i tågen 77 och 78 å sträckan Krylbo—Mjölby—Krylbo. När den så kallade fredstidtabellen återinfördes den 18 januari, ansågos postkupéerna icke böra återinsättas i de tåg, i vilka de indragits.

Före den 8 sistlidna december funnos tre genomgående postkupéförbindelser per dygn å sträckan Stockholm—Boden. Numera har antalet genomgående postkupéförbindelser minskats till två med avgångstider från Stockholm klockan 19.55 och 20.55. Motsvarande avgångstider från Boden äro klockan 7.45 och 14.23 med ankomsttider till Stockholm klockan 7.37 och 8.58. Emellertid medföras i tåg 94 brevlåda och tidningsväska från Vännäs till Boden. Vanlig brevpost, som avgår från Stockholm klockan 8.20, framkommer härigenom till Boden klockan 8.55 eller samma tid som den nu indragna postkupén i tåget klockan 14.15 från Stockholm. Likaledes medföljer brevlåda mellan Boden och Vännäs i tåg 93, som avgår från Boden klockan 19.49.

Förseningen av posten inskränker sig sålunda för vanlig brevpost till följande: dylik post, som inlämnas i Stockholm mellan klockan 8.20 och 14.15, ankommer till Boden klockan 14.19 i stället för 8.55 eller omkring 5½ timmar senare. Post, som inlämnas i Boden mellan klockan 14.23 och 19.49, anländer

Svar på interpellation. (Forts.)

till Stockholm klockan 21.47 mot tidigare klockan 14.45. I allmänhet torde detta innebära, att beträffande posten från Boden till Stockholm försändelserna komma adressaterna till handa en dag senare, ehuru då på morgonen i stället för tidigare på kvällen. I fråga om posten från Stockholm till Boden kan givetvis ankomsten till Boden på eftermiddagen i stället för på morgonen i något fall medföra, att den framkommer till adressater i avlägsna orter en dag senare. Emellertid inlämnas den avgjort större delen av posten på eftermiddagen. I riktningen norrut torde sålunda den på grund av postkupéindragningen verkligen inträffande förseningen drabba endast en mindre del av posten; i motsatt riktning bliva däremot förhållandena sämre.

I och för sig äro givetvis snabba postförbindelser önskvärda. Jag medger gärna, att en försämring jämfört med tidigare förhållanden kan kännas som en besvärande olägenhet. Emellertid bör man, särskilt under nuvarande tider, icke underlåta att sätta denna olägenhet i förhållande till kostnaderna för dess avhjälpan. Genom indragning av de genomgående postkupéförbindelserna i tågen 93 och 94 inbesparar postverket kostnader till ett belopp av cirka 300,000 kronor per år. Indragningen av postkupéerna i tågen 77 och 78 medför en liknande besparing av cirka 40,000 kronor. Vidare har personalbehovet vid järnvägsposten genom de berörda indragningarna minskats med 15 man, vilket medför en besparing av omkring 50,000 kronor per år. Den sammanlagda besparingen på grund av åtgärden uppgår sålunda till i runt tal 400,000 kronor per år. I detta sammanhang torde också förtjäna framhållas, att personaltillgången inom postverket för närvarande är knapp. Ett stort antal tjänstemän äro inkallade till militärtjänst och många tagna i anspråk för fältpostens räkning. Den genom postkupéindragningarna uppkomna minskningen i personalbehovet är sålunda även ur denna synpunkt välbehövlig.

I betraktande av den betydande besparing, som åtgärden möjliggjort, synas mig de genom indragningarna uppkomna olägenheterna icke vara av den storleksordning, att de för närvarande motivera någon åtgärd för ändring av postverkets dispositioner.

Emellertid kan en viss lättnad i olägenheterna åstadkommas genom insättande av en genomgående brevlåda i tåget från Stockholm klockan 14.15 samt likaledes i tåget klockan 19.49 från Boden. Härigenom skulle för en måttlig kostnad samma förbindelser som före den 8 december kunna erhållas för vanlig brevpost. Postverket är icke ovilligt att insätta en dylik brevlåda, därest förhållandena skulle visa, att den nuvarande ordningen medför större olägenheter.

Härefter yttrade:

Herr Lövgren: Herr talman! Jag skall be att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framföra ett tack för svaret, men samtidigt kan jag icke underlåta att säga, att jag är ganska besviken på innehålllet. Det gäller här i alla fall den snabbaste förbindelsen med övre Norrland, som gått förlorad genom denna indragning, och det är icke alldeles riktigt, såsom det heter i statsrådets svar, att indragningen medfört, att posten framkommer i något fall en dag senare, utan det förhåller sig så, att genom denna indragning får större delen av Norrbotten posten en dag senare. Allt det, som postas under tiden från klockan 8 på morgonen till klockan 14.15 e. m., har förut kommit fram till Boden klockan 8.56 påföljande dag och till Luleå strax före klockan 10 och har gått vidare till alla postkontor utefter kusten ända upp till Haparanda. Överhuvud taget kan man säga, att den post, som följt med tåget klockan 14.15 från Stockholm, kommit ut till praktiskt taget alla de post-

Svar på interpellation. (Forts.)

kontor i Norrbotten, som ha daglig postförbindelse. Genom denna indragning har man emellertid fått en hel dags försening i postgången, och om det inträffar mot en söndag och vid ett postkontor, som icke har postförbindelse på söndagarna, kan det ta icke mindre än tre dygn för ett brev från Stockholm till Norrbotten.

När jag av herr statsrådets svar ser, att det går tvenne postförande tåg från Stockholm, det ena kl. 19.55 och det andra kl. 20.55, kan jag icke frigöra mig från den tanken, att det kanske vore effektivare ur postbefordringssynpunkt att flytta en postkupé från tåglägenheten kl. 20.55 till det tåg, som avgår kl. 14.15. Jag är dock icke alldeles säker på om det går för sig av posttekniska skäl, ty lägenheten kl. 20.55 samlar möjligen upp post vid alla småstationer under vägen, eftersom tåget större delen av vägen är ett persontåg. Saken är i alla fall förtjänt av en undersökning.

Det sägs i svaret, att besparingen på den gjorda indragningen uppgår till 400,000 kronor per år. Rent teoretiskt är detta kanske riktigt, men i praktiken förmodar jag, att det ställer sig annorlunda. Det kan ju rent av hända, att den överbelastning, som de återstående postförbindelserna få genom denna indragning, leder till ökade utgifter för de lägenheter, som stå kvar, och kanske också i vissa fall till försening av tågförbindelserna såsom sådana. Den rubbning i kommunikationerna, som härigenom inträder, kan nog lätt komma att kosta lika mycket som man tjänar på själva indragningen.

Det är emellertid klart, att under dessa tider, när man med ljus och lykta söker efter besparingsmöjligheter, har det varit frestande nog för postverket att gå den väg, som man har gjort. Därför är jag naturligtvis mycket tacksam, om man åtminstone genomför den åtgärd, som utlovats i svaret från herr statsrådet, nämligen insätter en brevlåda i tåget kl. 14.15. I detta sammanhang måste jag emellertid ställa en fråga:

Det står nu på alla brevlådor här i Stockholm, att tredje tömningsturen, mellan kl. 11 och 11.30, utgör lägenhet till Norrland. Innebär nu insättandet av en brevlåda i tåget kl. 14.15, att de brev, som tömmas ur brevlådorna i Stockholm mellan kl. 11 och 11.30, komma att följa med denna tåglägenhet? Om nämligen detta icke är fallet utan man måste gå ned till stationen för att posta ett brev för att det skall komma med denna tåglägenhet, är det ju nödvändigt, att postverket kungör för allmänheten hur det ligger till. Jag är säkerligen icke den ende, som i vinter blivit lurad av att det på brevlådorna står, att de försändelser, som tömmas tredje turen kl. 11—11.30, komma med till Norrland, fastän i själva verket dessa brev icke ha befordrats från Stockholm förrän kl. 19.55 och därför kommit fram till de flesta postkontor i övre Norrland ett helt dygn senare än man kunnat beräkna. Ett sådant missförstånd kan ju medföra oerhörda olägenheter. En person skall till exempel posta en växel, som bör vara framme hos adressaten påföljande dag. På grund av inskriften å brevlådan beräknar han, att den också skall hinna fram, men den kommer i själva verket en dag senare med resultat, att växeln blir protesterad. En journalist exempelvis räknar på samma sätt med att om han postar sin artikel före tredje tömningsturen, skall den vara framme hos adressaten påföljande morgon kl. 9, men den kommer i själva verket icke förrän påföljande dag kl. 4 i Boden i bästa fall och kl. 5 eller 6 i Luleå, likaledes i bästa fall. Postverket bör väl åtminstone åläggas att kungöra sådana indragningar, som i detta fall skett, så att allmänheten vet om dem och icke i god tro blir lurad, såsom jag och säkerligen många med mig ha blivit.

Det är onekligen, herr talman, ganska ledsamt, att samtidigt med att vi från norrländskt håll arbeta på att förbättra postförbindelserna och i dessa sista dagar även strävat efter att få till stånd ännu snabbare förbindelser genom inrät-

Svar på interpellation. (Forts.)

tandet av en luftpostlinje till övre Norrland, har på detta sätt i stället skett en indragning av en bestående förbindelse. När tiderna bli litet mera normala, kan det ju vara värt att undersöka, om icke den besparing, som man har gjort i detta fall, med fördel skulle kunna användas för att genomföra en luftpostförbindelse med övre Norrland, som bättre än alla de hittillsvarande förbindelserna skulle tjäna kommunikationerna och förbindelserna mellan övre Norrland och det övriga landet.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **Andersson**: Herr talman! Såsom interpellanten själv framhöll, gäller förseningen allenast en del av posten, ty de två postlägenheter, som medfölja de bägge nattsnälltågen, äro ju oförändrade. Det är således endast en del av posten till Norrland, som kan drabbas av försening. Enligt vad postverket uppger är det mest rationellt att låta postkupéerna gå i nattsnälltågen, därför att den alldeles övervägande delen av posten, framför allt all affärspost, lämnas här i Stockholm in först på eftermiddagen. Därför kan man icke heller, såsom interpellanten föreslog, återinsätta postkupén i middagssnälltåget och i stället draga in postkupén i ett av kvällstågen, ty detta skulle innebära en direkt försening för en större del av posten.

Vad angår anvisningarna på brevlådorna, håller jag det för sannolikt, att dessa anvisningar ha fått stå kvar med oförändrad lydelse sedan tiden före postkupéindragningen. Denna indragning skedde från början i samband med införandet av den militära tidtabellen, och postverket hade då icke klart för sig, huruvida förbindelsen sedermera skulle komma att återinsättas eller ej. Nu däremot, när postkupén i middagståget blivit indragen, böra givetvis också anvisningarna på brevlådorna ändras.

På herr Lövgrens fråga om hur insättandet av en brevlåda i middagståget skulle verka i här berörda hänseende, vill jag säga, att om en dylik brevlåda insättes, skall med densamma också följa all i Stockholm uppsamlad brevpost, som förut gick med postkupén i samma tåg. Skillnaden mot förut består i huvudsak däri, att denna låda kommer att gå slutet till bestämmelseorten. Det lämnas alltså icke ut någon post från densamma under vägen, utan den kan endast användas för post, som skall gå direkt från avgångs- till adressorten. Däremot möter det intet hinder att även under färden uppsamla post på så sätt, att ytterligare lådor på de större anslutningsstationerna sättas in på tåget. Efter vad jag inhämtat är postverket berett att insätta en sådan brevlåda från Stockholm. Med densamma kan dock endast befordras vanlig brevpost.

Herr **Lövgren**: Herr talman! Trots vad herr statsrådet senast yttrade vill jag ändå ifrågasätta, om det icke vore värt en undersökning för att se, om en av postkupéerna kan flyttas från kvällen till en annan tåglägenhet. Enligt vad herr statsrådet meddelat går ju en postkupé i tåget kl. 19.55 och en kupé i tåget kl. 20.55, alltså med endast en timmes mellanrum. Det förefaller rimligt, att denna andra postkupé i stället fick gå på morgonen exempelvis med det tåg, som går från Stockholm kl. 8.20. Jag undrar, om det icke föreligger något missförstånd i fråga om dessa tider för postkupéernas avgång. Det tåg, som går kl. 8.20, är ju framme i Bøden påföljande morgon. Om en postkupé medföljer detta tåg, kan man på kvällen göra i ordning en försändelse och posta den, brevlådan tömmes under natten och försändelsen kommer alltså i väg morgonen därpå. Att ha två lägenheter med endast en timmes mellanrum på kvällen förefaller mig vara ganska orimligt, när det finns möjlighet att lägga det på ett annat och ur trafiksynpunkt lämpligare sätt.

Svar på interpellation. (Forts.)

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **Andersson**: Herr talman! Den postlägenhet, som går från Stockholm kl. 8.20, medför synnerligen litet post, som är inlämnad i Stockholm, av det enkla skälet, att det inlämnas så litet post under nätterna. Posten har i stället insamlats redan föregående eftermiddag och vad som då kommit in och hunnit sorteras går med tåget kl. 20.55. Under tiden fram till kl. 7 eller halv 8 på morgonen, då sorteringen för morgontåget kan göras, kommer det naturligt nog mycket litet post. Tåget kl. 8.20 för med sig huvudsakligen sådan post, som kommer med nattsnälltågen söderifrån. Om man vill förbättra postlägenheterna från Stockholm är därför icke mycket vunnet genom att bygga på morgontåget, ty den post, som det skulle medföra, går med större fördel från Stockholm redan kvällen förut och har alltså hunnit ett bra stycke på väg redan under natten.

Överläggningen förklarades härmed avslutad.

§ 10.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet propositionen, nr 45, angående lindring i villkoren för kraftleverans från Hjältorps ström i Fritsla socken av Älvsborgs län; samt

till behandling av lagutskott propositionen, nr 46, angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket.

§ 11.

Föredrogs, punktvis, statsutskottets utlåtande, nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser fjärde huvudtiteln.

Punkterna 1—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Lades till handlingarna.

Punkterna 7—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

Lades till handlingarna.

§ 12.

Föredrogs, punktvis, statsutskottets utlåtande, nr 30, i anledning av vissa i Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 gjorda framställningar om anslag under försvarsdepartementet till kapitalinvesteringar i fonden för förlag till statsverket.

Punkterna 1—3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 13.

Föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten;

nr 32, i anledning av i statsverkspropositionen gjord framställning om anslag till kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond till säkerhetsanstalter för sjöfarten; och

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser åttonde huvudtiteln.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 14.

Föredrogs, punktvis, statsutskottets utlåtande, nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet.

Punkterna 1—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7.

Lades till handlingarna.

Punkterna 8 och 9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 15.

Föredrogos vart efter annat:

statsutskottets utlåtanden:

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser kapitalinvesteringar i statens allmänna fastighetsfond för anordnande av skyddsrum i vissa universitetsfastigheter; och

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 av vissa anslagsmedel till försvarsändamål;

bevillningsutskottets betänkande, nr 3, i anledning av väckta motioner om höjning av tilläggstullarna å choklad och konfityrer, innehållande choklad; samt

första lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m. m. vid krig eller krigsfara; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 48 och 149 §§ lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden och betänkande hemställt.

§ 16.

Ang. förslag till lag om ändring i vissa delar av luftskyddslagen.

Föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av luftskyddslagen den 11 juni 1937 (nr 504); och anförde därvid:

Herr Olsson i Mellerud: Herr talman! Jag har inom utskottet haft en viss betänksamhet beträffande andra momentet i 11 § i luftskyddslagen, där länsstyrelsen får bemyndigande att ålägga kommun mycket kostsamma åtgärder, och denna min betänksamhet är särskilt stor i de fall, där mindre städer och små samhällen på grund av olika förhållanden blivit luftskyddsorster. *Åläggande* är ofta en ganska tvivelaktig åtgärd, och särskilt osympatiskt framstår detta i sådana fall, där den påtvingna åtgärden i sin praktiska utformning kan bli föremål för berättigade invändningar. Länsstyrelserna i all ära, men jag undrar just, om dessa ämbetsverk, som få syssla med snart sagt allt mellan himmel och jord, alltid ha kompetens att kunna bedöma behovet av en viss åtgärd och framför allt sättet för dess utförande. När man har den meningen, att den praktiska kunskapen i regel är att finna hos de kommunala myndigheterna, som under sin dagliga gärning få erfarenhet på olika områden, skulle man önskat, att denna rätt för länsstyrelsen, att ge sådant åläggande för en kommun förbundits med skyldighet för länsstyrelsen att träda i direkt förbindelse med respektive kommunala myndigheter. Jag menar då icke, att en sådan kontakt, vilken borde sökas med de kommunala myndigheterna, skall ske därigenom, att dessa lämnas tillfälle att skriftligen yttra sig, utan jag anser, att det vore i hög grad önskvärt och nyttigt, att länsstyrelsen i större utsträckning än som oftast förekommit kunde tillägna sig den metoden att sätta sig i direkt förbindelse med de kommunala myndigheterna och på det sättet försöka att genom föreställningar komma till rätta med de problem, som behöva ordnas. Jag är tämligen övertygad om att man på det sättet skulle kunna nå ett bättre resultat än med de ålägganden, som nu emellanåt komma till synes.

I regel torde länsstyrelsens information ske genom luftskyddschefen, vilken ofta är en person, som fått denna syssla på grund av innehavet av landsfiskaltjänst och därför icke kan anses vara särskilt kompetent att bedöma, huru åtgärder i detta stycke böra utföras.

Jag har icke velat reservera mig i utskottet närmast av den anledningen, att jag tror det är nödvändigt, att möjlighet finns för länsstyrelsen att ge åläggande, där verklig tredska föreligger. Jag har emellertid velat framföra min betänksamhet, på det att, såsom jag hoppas, regeringen, när det gäller utformningen av kungörelsen, skall kunna ge länsstyrelsen en anvisning om lämpligheten av att förfara på det sätt, som jag här sökt antyda.

Herr Lindqvist: Herr talman! Jag begärde ordet i anledning av herr Olssons i Mellerud anförande och vill framdraga några skäl, varför utskottet

Ang. förslag till lag om ändring i vissa delar av luftskyddslagen. (Forts.)
 icke ansett sig kunna tillmötesgå det önskemål, som han framförde i utskottet och som han nu här lagt fram. När utskottet icke ansett sig böra i sitt tillstyrkande av propositionen göra ett dylikt uttalande, beror det därpå, att utskottet förmenat, att ett sådant uttalande från utskottets sida skulle komma att missförstås och på vissa håll kanske uppfattas så, att utskottet därmed velat försvåra eller rent av lägga hinder i vägen för vidtagande av de skyddsåtgärder, som det här är fråga om. Utskottet har för sin del säkerligen ingenting emot detta utan torde tvärtom ha ansett det såsom önskvärt och riktigt, att såväl Kungl. Maj:t som länsstyrelserna söka kontakt med representanter för kommunerna, innan här ifrågasatta åläggande meddelas. Jag förmodar också, att om socialministern varit närvarande han skulle icke haft något annat att säga, än att det är naturligtvis också hans uppfattning, att vederbörande böra söka kontakt med representanter för kommunerna.

Jag tillåter mig, herr talman, att med dessa ord yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 17.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet, m. m.; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 18.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av väckta motioner om upphävande av lagen om tjänsteplikt med mera.

Ang. upphävande av lagen om tjänsteplikt.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft två inom andra kammaren väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 55 av herr *Nordström* i Kramfors *m. fl.* och nr 83 av herrar *Olsson* i Stockholm och *Flyg*.

I motionen II: 55 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta upphäva den vid 1939 års urtima riksdag antagna lagen om tjänsteplikt.

I motionen II: 83 hade yrkats, att riksdagen måtte besluta upphäva lagen om tjänsteplikt m. m.

Utskottet hemställde,

A. att motionen II: 55 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

B. att motionen II: 83 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr *Olsson* i Stockholm: Herr talman! Jag har tillsammans med min partivän herr *Flyg* väckt motion om upphävande av lagen om tjänsteplikt med mera. Redan under urtima riksdagen, då denna fråga behandlades, yrkade vi avslag på föreliggande lagförslag. Vi ha haft och ha fortfarande den uppfattningen, att en lag av en så genomgripande karaktär, som det här är fråga om, säkerligen kommer att på arbetsmarknaden medföra en betydande irritation, därest lagen skulle komma att tillämpas. Under nuvarande förhållanden är det därför synnerligen angeläget, att regering och riksdag regera

Ang. upphävande av lagen om tjänsteplikt. (Forts.)
 med folket och icke mot folket. Alldeles säkert skulle parterna på arbetsmarknaden — i detta fall L. O. och Svenska arbetsgivareföreningen samt tjänstemännens stora organisation — mycket väl kunna lösa detta problem utan att man behöver tillgripa en så långt gående lagstiftningsåtgärd som den nu ifrågavarande. L. O. och Svenska arbetsgivareföreningen samt även Daco hava också redan till urtima riksdagen uttalat sina betänkligheter mot det föreliggande lagförslaget. Säkerligen skulle också arbetsmarknadskommissionen här haft en uppgift att fylla. Redan detta kan kanske säga oss, att en lag av denna art är onyttig och skulle således icke behöva komma till stånd. Nu kan man ju säga, att lagen enligt utskottets vid urtima riksdagen gjorda uttalande, som också nu upprepas, icke kommer att tillämpas, förrän man har penetrerat alla de möjligheter, som för närvarande finnas, för att nå det mål, som man egentligen avser att vinna.

Jag förstår, att andra kammaren i dag kommer att följa utskottet, men jag skulle då önska, att man här i dag i andra kammaren — särskilt från andra lagutskottets sida — ytterligare ville understryka just den synpunkten, att man genom parterna själva bör försöka åstadkomma på arbetsmarknaden en fördelning av tillgänglig arbetskraft utan att denna lag behöver tillgripas.

Jag ber emellertid, herr talman, att få yrka bifall till motionen II: 83.

Herr **Nordström** i Kramfors: Herr talman! Med hänvisning till vad som anförts i vår motion och vad som förut sagts här i dag om denna lags verkningar för arbetarna i vårt land skall jag icke upptaga kammarens tid med något längre anförande utan endast be att få yrka bifall till motionen nr 55 i andra kammaren.

Fröken **Hesselgren**: Herr talman! Jag kan förstå, att de som hyste oro för denna lags verkningar, när den framlades vid urtima riksdagen, ha en känsla av att de fortfarande vilja vidhålla sina protester. Å andra sidan måste jag säga, att det skulle verka i högsta grad märkvärdigt, om andra kammaren i dag skulle fatta ett annat beslut än den gjorde för två månader sedan. En sådan inställning från kammarens sida är ju alldeles otänkbar, detta så mycket mera som det lagförslag, som antogs i december månad, var av provisorisk karaktär och lagen icke är avsedd att äga tillämpning längre än till och med den 31 mars 1941. Vid denna tidpunkt skall det komma till förnyad omprövning, huruvida lagen alltjämt skall gälla.

Jag vill vidare starkt poängtera, att både när denna lag behandlades av urtima riksdagen och under dess behandling vid innevarande riksdag av andra lagutskottet har man på alla sätt strukit under, att frivilligheten är det viktigaste; det är endast bakgrunden, som statsmakterna här behöva. Det förefaller mig som om man i största möjliga utsträckning sökt gardera de olika medborgargrupper, som här kunna ifrågakomma. Jag tror icke vi behöva frukta, att den nuvarande regeringen i onödan skall ingripa på detta ytterst ömtåliga område. Jag tror därför, att båda motionärerna kunna känna sig ganska lugna för att denna lag icke kommer att åsamka några större svårigheter.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed förklarades överläggningen avslutad. Herr talmannen gav först propositioner beträffande utskottets hemställan under A., nämligen dels på bifall till berörda hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till motionen II: 55; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Ang. upphävande av lagen om tjänsteplikt. (Forts.)

Härefter gav herr talmannen propositioner beträffande utskottets hemställan under B., nämligen dels på bifall till berörda hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till motionen II: 83; och blev jämväl i denna del utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 19.

Föredrogos var för sig:

andra lagutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om befrielse i visst fall från påföljd jämlikt § 41 mom. 1 värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443); samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.; och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att biträda aekordsuppgörelser i fråga om kronans fordringar för försålda kronoegendomar.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 20.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m. m. vid krig eller krigsfara;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 48 och 149 §§ lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse; och

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av luftskyddslagen den 11 juni 1937 (nr 504).

§ 21.

Justerades protokollsutdrag.

§ 22.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under	3	dagar	fr. o. m.	den	15	febr.,
»	<i>Andersson</i> i Lindome	»	6	»	»	»	15	»
»	<i>Sundström</i> i Vikmanshyttan	»	8	»	»	»	17	»
»	<i>Näsström</i>	»	5	»	»	»	17	»
»	<i>Hansson</i> i Hönö	»	6	»	»	»	15	»
»	<i>Nilsson</i> i Göteborg	»	8	»	»	»	17	»
»	<i>Persson</i> i Grytterud	»	4	»	»	»	17	»
»	<i>Osberg</i>	»	8	»	»	»	15	»
»	<i>Hagberg</i> i Malmö	»	4	»	»	»	16	»
»	<i>Nilsson</i> i Landskrona	»	5	»	»	»	15	»
»	<i>Hansson</i> i Rubbestad	»						

herr <i>Brädefors</i>	under 6 dagar fr. o. m. den 17 febr.,	
› <i>Sundberg</i>	› 3 › › › 17 ›	
› <i>Larsson i Mörlanda</i>	› 6 › › › 17 ›	
› <i>Magnusson i Tumhult</i>	› 5 › › › 17 ›	
› <i>Senander</i>	› 8 › › › 15 ›	
› <i>Spångberg</i>	› 3 › › › 17 ›	
› <i>Andersson i Malmö</i>	› 8 › › › 20 ›	
› <i>Borg</i>	› 2 › › › 15 ›	
› <i>Viklund</i>	› 6 › › › 19 ›	
› <i>Lithander</i>	› 5 › › › 16 ›	och
› <i>Persson i Falla</i>	› 6 › › › 15 ›	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.39 e. m.

In fidem
Sune Norrman.